

ШЫН

ВМР(б) ТЫВА ОБКОМУНУД, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИН БОЛГАШ АЖЫДЧЫ ЧОННАРЫН ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1951
апрель
25

среда

№ 82 (2256)

ӨРТӨЗ 20 КӨП.

Бо хүнгү солунда:

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүсөлдөзү тундурлар совет улус улуг өөрүшкү-биле уткуп турар (1 арын).
Областың ховуларында (1 арын).
Область школаларының чаа өөредилге чылынга белеткели (1 арын).
ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ: — Н. Чанчип — Беседадан чүү илерезил (2 арын).
В. Данзырын. — Колхозта агитаторлар (2 арын).

Колхоз тудуунда (2 арын).
Часы тарылга үезинде культура чырыдышкы албан черлеринин сорулгалары (2 арын).
В. Иезутов — Май 1-зи — ажылчы чонунуң бугу делегей байырлалы (3 арын).
Тайбынның делегей шаңналдарын тыясканы (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Школага өөредилге чылын чедишкенин доозар

Совет школа өөредилге чылының сөөлүгү улунуң доозар чедиш турар. Өөреникчилерин алган билгилерин бугуруну-биле хынап көөрүн, оларның ажылында четпестерин илереткеш, чайладып узуткаарын хандыраа чогуур, экзаменнер чокушулап олурар.

Бистидиң чылавыс — ол өзүлүг улустуң школы. Ол бугу ажылчы чонунуң хун-бүрүдөгү сагыш салышкыны-биле бүртүнгөн. «...Бистинде ышкыш өзүлүг культура дээш, улус массаның шамадыг сонургалы кайда-даа чок, ол культураның айтырларын бистинде ышкыш, шак ынчаар ханы, шак ынчаар доктаамап тургузуу турар чер кайда-даа чок...» — деп, В. И. Ленин айткан.

Улус чырыдышкынының хөгжүдүзүндө Ленин — Сталинның партиязы, совет чакан качаар-даа аажок улуг ичээлдерин салып турар. Чурттуң бугу хамаатыларына, оларның национал сөөгү ылгарып чокка, хамыктың мурнуна бугу-ниининиң ыялыга эге өөредилгени, а оң соонда — ортумак өөредилгени чорударының эргежок чугулапаш эш Сталин 1929 чылда-та чугулапаш демделген. «Бистин чурттуң надыг-даа культурулук хөгжүдүзү ол чокка боттанып шыдаатанмазы билдин-гир-дир» — деп, эш Сталин бижээн.

В. И. Ленин биле И. В. Сталинның ол айтышкынынын күүсөлдүшкөн, большевик партия болгаш совет чакан улус чырыдышкынын сайзырадыр талашы-биле кайгамчык улуг ажылды кылган. Оң тодаргай бугу-ниинде бистин областың улус өөредилгенин чедишкенин чижек кылдыр ап болур. Совет Эвилелинниң составына Тываның кирип турарының үезинде чүгүле 8.600 өөреникчил, 463 башкылыг 98-ле школа турган. Областа ам 27.000 өөреникчил, 1.300 башкылыг 184 эге, чеди чыл болгаш ортумак школалар ажылдап турар. Оон ынай областа улуг ваздык чонун ортузунга бижик билбес чорукту узуткаарының 4600 чыгам өөреникчил, 440 аягык бөлгүмнери бар. Оларда 612 нултармейжилер ажылдап турар.

Чокта чаа болгаш эртерек РСФСР-ниң Дээди Советиниң сессиязы 1951 чылда областың улус чырыдышкы херезине чарыгадары-биле Күрүне буюмунда 75 миллион 84 муң рублун көргөн. Ол түнүң чартымында хой кезин чүгүле школаларга ажылгалтынар. Моон алгаш көөрге, бистин чуртта школага сагыш салышкынының кайы хире улуг хемчээлдин тодаргай-дыр.

Областың школалар четкизинин өзүлдөзү оларда өөредилге-кижииндиги-гели ажылдык хамыкта чок эккилгези-ли болгаш улус өөредилге наадарлары-ның идеилги денелинниң бедилгези-биле үдетин турар. ылаңгыра Улуг-Хем-ниң Шагаан-Арыг тыва чеди чыл школы, Чоң-Хем-Чиктин Чырганыда Калинин аттыг колхозтуң эге школызы, Кызылдың № 2 болгаш № 4 школалары чергелиг, бодунуң ажылын чыл бүрүде улам экижидип, өөреникчилерин эртемириниң үндөзүннери-биле чедишкенин чеспелеп турар школаларынын саны улам өзүп турар. Идеология айтырларынның талашы-биле большевик партияның төөгүлүг шийтирлери область школаларының бугу ажыл-чорудугазына элээн экижидирин хандырган.

Эш Сталинның дыл эртемириниң талашы-биле классиктиг ажылдары совет башкыларның хой муң армиязын чогадыкчы ажылче сорук кирип, дылдар болгаш өскө-даа эртемирини башкыларынның идеилги денелин бедидер талашы-биле аңаа дузалаан.

Партия болгаш чактактың школа болгаш оң ажылдакчыларының дугайында сагыш салышкынын бистидиң областың башкылары үре-күсөлдөп, кызыман ажыл-биле, педагогиктиг мастерствонун мергежиле-биле, өөредилге-кижииндигелиг ажылдык шынарынын өңкөилгези-биле харылап турарлар. РСФСР-ниң алдарлыг башкылары — Бай-Хаак школының директору Т. Яременко, Чоң-Хем-Чиктин Хайракан школының башкызы А. Кузьмина, Кызылдың № 3 школының башкызы И. Федорова болгаш башкы училищениң өөредилге эргелекчизи Г. Корнев, база Кызылдың № 2 школының директору А. Белек-Ваир, Элегес школының

башкызы М. Колесникова, Туран школының директору М. Селина, Чыргалаңды школының башкызы А. Симе-ненкова, Тоора-Хем школының башкызы Г. Кызыл-уруг, Кызылдың № 3 школының башкызы А. Катаева дээр ышкыш, башкылаашкыны бедик денелге эртирер турар, улус өөредилгезинин өзүлүг энтузиазмы, кайгамчык эки педагогтар бисте бар.

Ынчаарга область школаларының өөредилге-кижииндигелиг ажылында бар чедишкенин-биле чергелештир, чамдык четпестерин көрбейн барып болбас. Ылаңгыра эртерек өөредилге чылында элээн чамдык школаларга өөреникчилерин билиниң шынары дына куду болуп, 22.273 школаларының 1.425 ол-ла класстарына катап өөренири-биле артканнар. Оларның хой кезин орус, тыва дылдар болгаш математиканын талашы-биле хой багыйлары алган. А 1950—1951 өөредилге чылының баштайгы чартында бугу школаларынын 15 хуузу багай демдектенер болган ийикпе, чүгүле 26,6 хуузу «4», «5» демдектиг өөрениген. Бай-Тайга школаларына өөреникчилериниң 23,5 хуузу, Сүт-Хөл школаларына 20,7 хуузу, Таңды школаларына 16,5 хуузу багай демдектиг болган. Моон алгаш көөрге, область школаларында эртемириниң башкылаашкыны ам-даа ыракта-ла четпес денелге эртип турары тодаргай-дыр.

Устүнде четпестерин дарып чайладып узуткаар, оларны бо чылдың өөредилге түнеллине болдурбас төлөздө, өөредилге чылынын төнчүзүңге чедир артыган кыска хуусааның иштинде өөренип эртерек материалдарны бижыкы-биле катаптап эртеринче кол кичээлгеин улаандыр тургузар херек. Өөредилгениң сөөлүгү катапташкынын шыны-биле орбанизаастаар чорук, өөредилге чылының дугузунда өөреникчилерин алган билгилерин улам экизи-биле бижыкылар артыган башкы бээр. Таарымчалыг чоруткан катапташкынын өөреникчилерин билинде тударгалдарын илередиш тыпшышаан, оларны четчелей долдуруп, өөредилгезинге чыгыдып каап турарлар-биле немедде кичээлдерин чорударына улуу-биле дузалаар.

Бо артык хүнерде школа бүрүзү өзүлүг-ла чогадыкчы, ажыл-ишти амыдыралга чурттаан турар ужурулук. Бугу өөреникчилерин экзаменнерге белеткедирбешаа тургаш, башкы бүрүзү чыгыдып каап турарлар-биле ажылды чоп орбанизаастаан турар ужурулук. Бистидиң школаларыныста ындык өөреникчилер ам-даа эмгекч болгаш оларның-биле ажыл чогуур негезинде эвес деп билер херек. Өөреникчи бүрүзүңге билгилер дээш, тергин эки өөредилге дээш, эки чүтүлдү хайыны дуура, билгилер-биле чеспелениринге оон кичээлдер чорук — башкының чугула хүлээлгези ол.

Школаларда комсомол, пионер орбанизациялары өөредилге чылын чедишкенин доозарына чугула ролду ойынап турар ужурулук. Өөредилге-кижииндигелиг ажылды, ылаңгыра катапташкынын шын орбанизаастаар, өөреникчилерин сагыла-чурумун бижыкылар, өөредилге дээш оларның харыс-салганын бедидер талашы-биле школа удурткучуларына, башкыларга дузалаар.

Экзаменнер эгелээриниң мурнуу чарында болгаш оларын чоруп-даа турарының үезинде башкылар биле адилер школаларынын кичээлдерин база дыштанылгазын чоп орбанизаастаан турар ужурулук. Школаларының бугу-ле шагың таарыштыр хуваап, кичээл шагың дыштанылга-биле чоп аралаштырар херек. Оларны кичээл-биле эмин эртир чүдүр чорукту болдурбас.

Районнарның улус өөредилге оргнары, школалар удурткучулары артык үениң иштинде башкыларын ажылынга контролду күштелдирип, эргежок чугула дузаламачыны көргүскен турар ужурулук.

Өөредилге чылын чедишкенин доозар болгаш келир өөредилге чылынга белеткеди амыдагаштан эгелеп чорудар талашы-биле школаларга боттук дузаламачылар көргүзөр чорук, чер-черин партия, совет, комсомол орбанизацияларының чугула хүлээлгези болур.

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүсөлдөзүнүн түнелдерин совет улус улуг өөрүшкү-биле уткуп турарлар

Москвачыларның өөрүшкү болгаш чоргаарланышкыны

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүсөлдөзүнүн түнелдеринин дугайында медээ күрүвениң Л. М. Каганович аттыг бир дугаар подшпикниң заводунуң коллективинде политик болгаш күш-ажылдың кайгаар-даа аажок улуг көдүрүлүшкүнүн хайындарып үндүргөн.

Рожик кылыр цехтин митингизинге тергин шынарның салбыр начальниги эш Алексин мынча деп чугаалаан: —Дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүсөлдөзүнүн түнелдеринин дугайында дындагы Москвачы подшпикчилери кайгаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле болгаш чоргаарланышкыны-биле уткуп алганнар. Ол төөгүлүг документиде чургаай бүрүзүндө бисте совет улустун кайгамчык чүтүлдүг күш-ажылынын үре-түнелдерин көрүп тур бис. Бисте ол тилелгелерин большевик партияның шыларангай удуртулганын адаа-биле чораш, эш Сталинның башталгазының адаа-биле чораш чедиш алган бис.

Завком даргазының оралакчызы эш Стрельцов митингиге чүве чугаалааш

мынча деп медеглээн: —Бистин заводувустун коллективин беш чыл планынга база-ла улуг салышкынын кириген. Бүдүрүлгениң ишти хемчээни талашы-биле планын эртерек чылдың апрель айда-ла күүсеткен турган бис. Подшпиктер кылып үндүрери 1940 чылда турганы-биле деңгээр 1950 чылда 79 хуу өскөн. Чүгүле чангыс эртерек чылда безин пландан артыкка кылып үндүргөн продукциянын түнү 22 миллион рубль болуп турар. Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының чылдарында завод бодунуң ажылдакчыларына 10 чуртталга бажынарын тудуп тургускан. Ам ол бажынарда 800 аягык ажылдакчыларның өг-бүлелери чурттап олурар. Дарганнар, шифровшиктер болгаш автоматчиктер социалистиг чаа-чаа бот-хүлээлгелерин алган. Олар ай планын апрель 25-те, чыл планын Сталинчы Конституцияның хүнүнде күүседир болгаш чүгүле тергин эки шынарлыг подшпиктер кылып үндүрер деп шийтирлеп алганнар.

(СЭТА).

Тайбың тургузунчу күш-ажылдың беш чылы

КНЭВ. Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының күүсөлдөзүнүн түнелдеринин дугайында ССРЭ-нин Куртурунниң план комитетиниң болгаш ССРЭ-ниң Топ статистик эргелениниң дындагы Украинаның ажылчы чоннары улуг өөрүшкү-биле болгаш чоргаарланышкыны-биле уткуп алган.

Апрель 17-де Киевтин албан орбанизация болгаш улустун бүдүрүлгө черлеринде совет улустун тайбың тургузунчу күш-ажылының ол кайгамчык түнелдерин уткан хой кичи кирижикчи хуралдар болгулаан.

Киевтиң «Ленинская кузница» деп машина тудушкунунуң заводунуң дөрт дугаар механиктик цехиниң коллективиниң дүштети чалсар шагында хуралга чыгып келгенер. 1951 чылды күш-ажылдың чаа-чаа тилелгелери-биле демдеглээр дугайында кичи бүрүзү бодунуң күзел-сорун илередиш чугаалаккап турган. Вир дугаарында слесарлар бригадир эш В. Т. Гудзывний өсө дилеп алгаш чүве чугаалаан. Оң бригаданы беш чыл планының эгезинден бээр 18 чыл нормазын күүсеткен.

—Эш Гудзывний мынча дээн:

—Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының түнелдери болза, бугу делегейде тайбынның чөлөгиткизи—Со-

вет күрүвениң күчү-шыдадынын херечилеп турар. Беш чылдын планын үш чыл оон айнып иштинде күүсеткен бистин заводтун чижээнде алгаш көөрге, совет улустун чүтүлдүг күш-ажылы кайы хире магалыг чагаай байлакты берип турары деп чүве тодаргай м.с.түр тур. Бисте коммунизм тургузуунуң херезинде кириген бодувустун салышкыны-биле чоргаарланып турар бис.

Эш Гудзывний бодунуң бригаданын мурундан бүдүрүлгениң ай онаалдын апрель 22-де күүседир деп хүлээлге алган.

Анык стахановчу Виктор Григорьев сөс ап чүве чугаалааш анык бүдүрүлгелер апрель айның онаалдызын 180 хуудан куду эвес күүседир деп сөзүн берип турарлар деп медеглээн.

Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының күүсөлдөзүнүн түнелдерин уткан хуралдар болгаш беседалар «Ленинская кузница» заводтун шупту цехтеринге, суднолар септээр Сталин аттыг болгаш «Трансиснал» заводтарга, яким кылыр дөрт дугаар фабрикага болгаш украин найсылалдың өскө-даа хой-хөй бүдүрүлгелеринге болуп эртингез.

(СЭТА).

Областың ховуларында

Чаа-Хөл районда

Чаа-Хөл районунуң Кызыл-Даг сумузунда улугтар катышкан «Бурунгаар» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары чакы тарылганы кыска хуусаада агротехниктиг хемчеглер өзүгаар доозары-биле Май 1-ниң социалистиг чарыжында кирген ажылдап турарлар.

Колхозтуң хову ажылында колхозчулар 2 бригада болуп алган ажылдап турарлар. 60 кичи кирижикчилик бир бригада эш Сарыгайның башталгазы-биле Айбырлыг деп чериниң 4445 метр дурттуг бугазын септээр, ол буганың кылышкынынга район төвүнүң школалары база дузалашкан. Буга кылышкынынга колхозчулар Бадарчы, Экендей, Чолдак-оол Окан, Шоюнчап олар нормазын 120—130 хуу күүсеткилеп, эң идепкейлиг ажылдааннар. База эштер Балчыма, Минят-оол, Шоюнчап олар ол буганың суг чара кагар

К. ОНГА.

Чаа-Хөл районда Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары болгаш ол колхозта ажылдап турар № 2 трактор бригаданы чакы хову ажылында кириген.

О. ӨПЕЕН.

Ховуда ажыл түлүктөп турар

Бо чылдың чакы хову ажылында Улуг-Хем районда Сталин аттыг улугтар катышкан көдээ ажыл-агый артелинин ажыл-ишчилери апрель 9-та киришкенер.

Артелиниң тарылга шөлдеринде Шагаан-Арыг машина-трактор станциязын бригаданында 10 кичи 2 трактор-лук бригадир Назытынын удуртулганы-биле эртерек чылда аңдарып белеткээр шөлдерин илтиртээшкенин чорудуп турар.

В. ТАРЖАА.

Тарылга бугазында

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары тарадан дүжүттү өстүрүп алгыры-биле Алаштың тарылга бугазынын тудушкунун көдүрүлүшкүнүг чорудуп турар. Ол буганың тудуунда 30 аягык колхозчулар хүн-бүрү ажылдап

турар. Оларның иштинде колхозчу эш Шалдин-оол эң идепкейлиг ажылдап, кылза чогуур ажыл нормазын 150—200 хуу күүседип турар. Ам буга казышкынын доозуп турар.

К. ЧАДАМБА.

Колхозка шефтээшкн чоруткан

Бай-Тайга районунуң төвү — Тээли суурунуң чурттанчы чоннары, ажылчы албан хаагчытары 40 аягык кичи дүштү-таныр хүнде «Тээли» колхозтуң тараа сугтар кол бугазынын унуунда дожун аштап, шеф ажылы кылган.

Шефчилер 400 аягык метр черниң дожун аштап, буганың уну-биле суг бадырган. Шеф ажылынга РО МГБ.

П. БРАТЧИКОВ.

Область школаларының чаа өөредилге чылынга белеткели

КАРА-ХААК. Кызыл районунуң Кара-Хаак чеди чыл школында 1951—52 өөредилге чылынга уткуштур одаар ыш белеткели эртерек чылга бодзарга эки чоруп турар.

Чалов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери 8 кичи составтыг туснай бригаданы одаар ыш белеткелинде ажылдап турар. Олар 208 кубометр ыш белеткээр планын тургаш, соң 180 аягык кубометрин хал белеткээр. Ажыл хайышкынынын биле үргүлчүлүг турар. Ук бригаданың кежигүннери эштер Канчыры-оол, Төмүр-оол олар элээн идепкейлиг ажылдап, хүнде 4 кубометр ыш кагар тургаш, 5—6 кубометр чедир белеткээр турарлар.

Эске бир болук бригада 200 кубометр ыш белеткээр тургаш, оң 50 хуузу хал белеткээр. Черде хал белеткээр ыштын сөөртүлгезин база кады чорудуп турар.

А. УЧУНАК.

БАЯН-КОЛ. Школаның өөредилге кичизидилгелиг ажылының чедишкенин билер чоруп, оңу келир өөредилге чылынга одаар ыш-биле бурун хандырганындан база улуу-биле маанарың.

Ынчаарга, Би-Хемниң Баян-Кол эге школына келир өөредилге чылынга уткуштур 600 кубометр одаар ыш хергелтизер ужурулук турбуна, апрель эгезинге чедир-ле школа чанында чангыс-даа кубометр ыш дүшээр. Ук школаның келир чылда одаар ышын сумуда Сталин аттыг колхоз белеткээр ужурулук, а колхоз даргазы эш Н. Лопсац олче сагыш салып, дүргедеринин улуг, харын үе-шаг эртерип, өш-биле сонгаарладып турар.

Одаар ыш белеткели дүргедер

дугайында эш Лопсаца айтырыг тургузарга, «Июль, август айларда Енисейни куду салдадып тургаш, белеткеп бергей бис аан. Далайыр болууларга өске орбанизацияларга белеткеди алынар» деп шөлөзүн харылап каап олурар. Школаның одаар ыш белеткели чорулай турда, суму Совети бодунуң шугуу-биле база хемчег албайн турар. Ол ышкы, сумуда партия эге орбанизациязы (секретари эш Куртулбай) база-ла тайбынчы олуруп турар.

Ылаңгаш Баян-Кол школының келир чылда одаар ышын белеткелине сагыш салаас болза, бо чылгагы ышкы берге байдалдарга таварыжың чайлаш чок апар чыдар.

Д. БИЧЕ.ООЛ.

ШУУРМАК. Тес-Хем районунуң Шуурмакта Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артелинин кежигүннери болгаш башкылар, база өөреникчилер ннда эге школа хергелтизер одаар ыш белеткелинге идепкейлиг кирип турарлар. Школаның одаар ыш белеткелинге 25 кичи орбанизациязы үнгеш, чангыс-ла хүнде 35 кубометри белеткээр. Ол чугула ажылга колхоз даргазы Тажысан, колхозчулар Чүдөг-оол, Лакпа, Кара-оол колхозта херезженнер орбанизациязы Минчеймаа, Саня, комсомолчу Шаймаа, Аягыктар Гусев, Камарини, Ойдуңмаа, Петкевич, өөреникчилер Саар, Спалов, башкы Хылан-оол олар кончук идепкейлиг киришкенер.

Ындыг болза-да, школага ыш белеткели ышкыш, ол хире чугула ажылды кылып турда, суму Советиниң депу-

тады эш Феедова башташ, колхоз суурунда чурттап турар хамаатылар Попов, Черепанов, Яворев олар ук ажылдан олап чорутуш, анаа-ла арагалаш хүнээзин демделгезе чогуур.

А. ШЫДЫРАА.

ХӨР-ТАЙГА. Сүт-Хөл районунуң Хөр-Тайга суму школының болгаш оң интернадының келир өөредилге чылынга уткуштур белеткел ажылдары надырарыл эгелээр.

Септелгезе туснайлап үскен бызаачыларның бөлүү март 15-тен эгелеп ажылдап киргеш, 1800 кубометр маназын дилген. Ол ажыл ам-даа үргүлчүлүг турар. Бызаачыларын иштинде, эштер Бүргүт, Артан-оол, Норбу олар эң идепкейлиг ажылдап, үлүг нормаларын элээн амыр күүседип турарлар.

Өөредилгениң чорудулганын үзүктелдирбейн тургаш, чамдык класстарын аралаштыр септээр ажылды база чорудуп турар. Школа, интернатты штукатуралаарына 2500 аягык траманын база кылып белеткээр. Аңаа эштер Досумаа, Оку олар эки түнелди көргүскен.

Ол ышкыш, школаның одаар ыш белеткели база эки чоруп турар. Март 25-те школа чанында 680 кубометр одаар ыш дүшкен. База ыш-бүрү септелгезе хергелтизер 105 санныг чудукту школа чанында сөөртүп чедирген. Одаар ыш болгаш тудуг чудунуң белеткелинге сумуда Сталин аттыг колхозтуң колхозчузу, тудуг бригаданың бригадир эш Т. Нимаа, хуу ажылдыг аргаттар Сотла, Авыл-оол олар идепкейлиг кирип турарлар.

М. БЕГЗИВАА.

СҮТ-ХӨЛ. Сүт-Хөл сумузунда Киров аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчу херезженнери школының келир чылда одаар ышын белеткелинге идепкейлиг кирип турарлар.

Чүгүле херезженнериң күжү-биле 600 кулаш одаар ыш белеткелинге болгаш оңу школа чанынче сөөртүп турар. Эштер Серен, Сенденмаа, Дойлу-Сүрүн, Алайбан, Бора олар кичи бүрүзү-ле 5—6 кулашты хал белеткээр.

С. СЕРИЧ-ООЛ.

СУГ-АКСЫ. Сүт-Хөл районунуң бугу школаларында одаар ыш белеткелин чорудуп турары-биле кады, тудуг материалдары белеткели, оларның сөөртүлгезин база чүтээр эки чоруп турар.

Школалар чанында ам 1761 санныг тудуг чудуу дүшкен, тайгада белеткелингези 778. Школа, интернаттарын штукатуралаары-биле 8.500 санныг траманы кылып белеткээр.

Септелгеден аңгыда, чаа тудуларны чорударының ажылы база эгелеп турар. Ылаңгыра район төвүнде чеди чыл школының чанында 120 өөреникчи чурттап болур чаа интернаттың тудуу март 25-тен эгелээр. Ол ышкыш, 2 аал ишти чурттаар башкылар бажынының ханазы доозулган.

М. СОКСУТ.

Бүгү улустун байырлалы Май бирге уткуштур

Бугу делегейиниң ажылчы чоннарының байырлалы Май 1-ге алдар кылдыр ажыл-агый талашы-биле чедишкенин, ик ужуракчыл дээш областың Аутена эргелениниң коллективин май мурунуң социалистиг чарыжын калбар

ПРОПАГАНДИСКЕ БОЛГАШ АГИТАТОРГА ДУЗАЛАМЧЫ

Май 1-зи—ажылчы чоннун бүгү делегей байырлалы

1951 чылдың Май Бирезин делегей бүгү туртарынын ажылчы чогу сагыш-сеткил катыжымшынын байырлалы кылдыр демделээр.

Май Бирезин байырлалын 1889 чылда социалист партияларын Париж Конгресинге чыл бүрдө байырлал турар деп доктаган. Май Бирезин ажылчы аңгыны чыл бүрүзүн байырлалы кылдыр доктааш ажылчы аңгы кижилердин капитализмни кичинизден хостаар аңгы болуп чүвени бүгү делегейге чарлаан.

1912 чылда эш Сталинның бижээни: «Оон бээр-ле ажылчы социализмниң дайынчы кыргынын Май Бириниң хүнүнде митингилерге болгаш демонстрацияларга улам-на күштүү-биле дыйнып турар. Ажылчы шимчээшкениниң даалы Европада болгаш Америкада Азияга, Африкага болгаш, Австралияга чедир чаа-чаа туртарны шыва албаштан, улам-на калба-биле чалпып турар... Пролетариаттың далай дег килеңээшкениниң бедик чалгылары көдүрүп үнүп турар болгаш капитализмниң божаинып турар шивээниге улам-на коргунчуу-биле халдап турар».

Совет улус ажылчы чоннун байырлалы—Май Бирезин бистиниң чуртувуска коммунизм тургузушкунун угул тилделгелери-биле уккурап турар. Дайынның чедирген аар-берге когаралдарын напак тургускан, совет улус чурттуң улус аңыл-агынын чаа күчүлүг көдүрүшкүнү чедип алганы-биле дайын сөөлүндөгү сталинчы беш чыл планын чедишкенин күсеткен.

ССРЭ-ниң Курунецкий План Комиссиянын болгаш ССРЭ-ниң Топ Статистик Эргелелиниң медделгезин-биле алдыр-га, дайын сөөлүндөгү сталинчы беш чылдың сөөлүгү чылы—1950 чылда үлетпүрүң бүгү продукциязын дайын мурнундагы 1940 чыл-биле деңгээрге 73 хуу амыг болган. Бистиниң үлетпүрүсү беш чылдың планын 4 чыл 3 ай иштинде күсеткен.

Көдө аңыл-агың продукциязы дайын мурнунда денделин база дыка ашкан. Беш чыл планы-биле доктаашканын дүжүттүн онаалдызын ажык күсеткен. 1950 чылда дайын мурнундазын 345 миллион пуд тараа хейнү ажаалданган. Хөөң дүжүдүнүң талазы-биле беш чыл планының онаалдызын 1950 чылда ажык күсеткен. Кызыл-тастың, мал чеминиң культураларының, хлопчатниктин болгаш көдө аңыл-агының өскөндө культураларының тарылга шөлү калбарган. Нитрииниң продуктулуг мал бажы дайын мурнундагы денделди ашкан.

Көдө аңыл-агың механизациязы дыка өскөн. 1950 чылда трактор бүдүрүшкени дайын мурнунда денделиден 3,8 катап көй, комбайннарның бүдүрүлдөзү 3,6 катап көй болган. Эрткен беш чылдарың иштинде көдө аңыл-агың 536 муң тракторлар, 93 муң комбайнар (оларның 39 муң санызы болу чоруур комбайнар) алган.

Көдө аңыл-агыңда механизатор каадырлар болгаш мал ажылының тускай эртемилери дыка өскөн. Кижилер техниканы шимчээшкени алганы-биле колхоз бүдүрүлгезиниң экономиказы болгаш культуразы чаа бедик чадамга көдүрүлгөн. Чуртта колхозтарның организасын, аңыл-агың бижылаашканын улам ийаң көжүп турар.

1950 чылда национал орулга беш чыл планын өзүгаар 38 хуу өзөр турган болза, чогул херек кырында 64 хуу өскөн. Национал орулганын 74 хууун ажылчы чоннун хергелелинге чарыгдан.

Алды муң ажык улуг бүдүрүлгелерин напак чаартып кылган болгаш чаазы-биле туктаан. Улус аңыл-агында аңыл-агыңнар, албан хаагчыларның саны беш чылдың иштинде 7 миллион 700 муң кириге өскөн.

Беш чылдың иштинде улус аңыл-агың дээди болгаш ортумак өөредилге терлеринден 852 муң дээди эртемилер, 1.278 муң ортумак эртемилер тускай эртемилерин алган. Эртем шипител институттарының саны 1,5 катап улгаткан, эртем аңыл-агыңдарының саны барык-ла ийи катап өскөн.

Эрткен беш чылдың иштинде ССРЭ-ниң улус аңыл-агыңда болгаш культуразында улуг ажыдышкынар бар болган. 6,5 муңдан ажык кижилерге бо чылын Сталинчы шаңналды тывысыян.

Культуралар, эртемниң, литератураның, уран-чүдүлдү көжүлдээниң талазы-биле бистиниң улусу улуг чедишкенин болгаш беш чылдың иштинде хоорайларга 100 миллион дөрбөлчөн метр чурталга шөлү, көдөзгө 2 миллион 700 муң бажыңар тутунган.

Беш чылдың дүргүзүндө совет казак барааның үрметтен садар өртөөн үш улаа кудулаткан. 1951 чылдың мартта дөрт дугааргы өртек кудулаашкынын түңнелинде совет кижилерниң амыдырал байдалын улам-на энжиктеген.

Дайын сөөлүндөгү сталинчы беш чылдың планын чедишкенин күсеткен чорук коммунист партия, совет күрүне коммунизминиң улуг тудуглары боттандырар арганы берген.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң ийи дугаар сессия 1951 чылдың мартта ССРЭ-ниң 1951 чылдагы күрүне бюджетин бадылаан. 1940 чылда күрүне бюджетиниң 32,5 хууун ССРЭ-ниң Чөдө эртемилериниң хергелелинге чарыгдан.

Күштериниң хергелелинге чарыгдан болза, ол сан 1951 чылда 21,3 хуу болуп турар. АКШ-тың шериг хергелелинге чарыгдалы 50 катап улгаткан. Англияны, Францияны шериг хергезинге чарылгазы ийи катап өскөн.

Ажылчы чоннарның бүгү делегей байырлалы 1951 чылдың Майның Биринге улус демократиязының чурттары улуг чедишкенин келген. Венгрия, Польша, Чехословакия, Болгария, Румыния, Албания, ССРЭ-ден аңыл-агың болгаш үргүлгүч дуулаамчызын ап тургаш 1950 чылда боттарының үлетпүрү бүдүрүлгелерин улгайттырар, социалист экономиканың суурун салыр талазы-биле дыка бурунгаарлаан. Социализмниң чедишкенин тургузушкуну улус демократиязының чурттары боттарының артын дүргени-биле өскөртпүр.

1950 чылда улус демократиязының чурттарының улус аңыл-агыңда социалист сектор өскөн, быжыккан. Чижээлээрге, Польшада болгаш Венгрияда социалист секторун үлүүне бүгү национал орулганын 70 хууун оваажып турар. Болгарияның үлетпүрүң 1950 чылда үндүргөн продукциязын 1939 чылга деңгээрге ийи чартык катап улгаткан. Билчаара металлургия үлетпүрүң продукциязы бо он бир чылдың дүргүзүндө 22 катап, машина тудуу—34 катап, демир руданын кызышкыны 15-тен ажык катап өскөн. Чүгге 1950 чылда бүдүрүлгениң чепсек-херекселдин бүдүрүп турар үлетпүрү 50 хире чаа хевирлип машиналар берген. 1950 чылдың дүргүзүндө үлетпүрдө күш-ажылдың бүдүрүлгү 17,5 хуу өскөн.

Венгрияның улус республиказында 1950 чылдың дүргүзүндө фабрик завод үлетпүрүң бүдүрүлгезин 34,1 хуу, аар үлетпүрүң 36 хуу, аар машина тудуунуң бүдүрүлгезин—46,5 хуу өскөн.

Улус демократиязының бүгү чурттарында улус аңыл-агыңның индустриализациязы болгаш электрфикациязы чедишкенин-биле боттарының бүдүрүлгезин улус аңыл-агыңга бүдүрүлгө кооперативтериниң саны өзүп турар. Курунецкий машина-трактор станцияларының саны көвүдөп турар болгаш көдө аңыл-агыңның мурнакчы техниканың чедишкенин турар. Чер аңыл-агыңда болгаш мал ажылында советтик мурнакчы агробиология эртеми нестереп турар. Ажылчы чоннарның амыдырал денели өзүп турар.

Улус демократиязының чурттарының чедишкенин Совет Эвилелиниң баптап турары тайбынын, демократиянын болгаш социализмниң лагерин дыка быжыдып турар.

Улуг кыдат улус коммунист партияның удуртулазы-биле улус аңыл-агың болгаш культураны быжыдыр талазы-биле улуг чедишкенин чедип алган. Иштики дайыннарны болгаш дашткы куданыңчыларны чаа шапнаш, бодунап Улус Республиказын тургускан, кыдат улус үлетпүрү, көдө аңыл-агыңны сайырадып дөш, аңылчы чоннарның чаагай байдалын бедидер дөш демиселге маадырлык күш-ажылдың үлегерин көргүзүп турар.

Кыдат Улус Республика тайбың дөш демиселчилериниң одурунда быжыкты биле турар. Кыдат Улус Республика тайбынын, демократиянын болгаш социализмниң өзүп, быжыгып турар лагериниң идеялиги киржикчи болган. Чурттуң иштинде улус демократиязының диктатуразын боттандырышкан, аңылчы аңгының удуртуу ролюн быжыттышкан. Кыдат Улус Республика Азия диниң күчүлүг күрүнези болу берген.

Азияда улустарга болгаш күрүнелерге хамаарышкан улустар аразының айтырларың Кыдат Улус Республиканын киржилгези чоңа шиптирлээр арга чок болган үе келген.

Эвилел, найрал болгаш бот-боттарыңа дуулаамчы дугайында совет-кыдаттың 1950 чылдың февраль 14-те ат салган керөз, база эконом талазы-биле кошээржилгелер. Совет Эвилелиниң Кыдат Улус Республикага ак-сеткилдиг улуг дуулаамчызы катап барык 700 миллион чоннуг тайбыңга ынак калмаар-даа аажок улуг ийи улустарың аразында харылзааны быжыткан. Кыдаттың болгаш Совет Эвилелиниң улустарының аңыл-агыңна найралы тайбынын күчүлүг херчилели болган.

Германияның Демократтыг республиказының ажылчы чоннары экономнуг, политиктиң болгаш культурулук хөгжүлдөң талазы-биле улуг чедишкенин чедип алган. Бир чыл сес айның дүргүзүндө улус аңыл-агың сайырадырының ийи чыл планы күсеткенен. 1951 чылдың январь 1-ден эгелөө республика беш чыл планын күседип эгелөө.

Чурттуң иштинде ажыл чок чорук чок, чаа фабрикалар болгаш заводтар тургустунап, көдө аңыл-агың чедишкенин-биле хөгжүп, демократтыг Германияның чаа каадырлары белеткенип турар. Улустуң бүдүрүлгелериниң саны өзүп турар. Герман улус ажылчы чоннарның чаагай байдалын энжиктер дугайында республиканың чаа эркиндик сыйлы салышкынына чурттуң улус аңыл-агың быжыдыр дыйзыг күш-ажыл-агыңны харылзалып турар.

Германияның Демократтыг республиказы антиимпериалисттиң тайбыңга ынак күрүне болуп болгаш тайбын, демократиянын болгаш социализмниң лагериниң экономнуг системизинде кирип турар. Германияның Демократтыг республиказы моон соңгааргы хөгжүлдөңгө бо быжыдышкыныга улуг болгаш бүгү талазың дуулаамчызын көргүзүп турар. Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиянын чурттары-биле дипломаттыг болгаш аңыл-агыңны харылзааны тудуп турар.

Боттарының куданыңчылары-биле өлүмүг демиселди Вьетнамын, Бирма, Малайяны, Филиппинияны, Индонезияны, Африк колонияларын улустары чорудуп турар.

Вьетнамың Демократтыг республиказының армиязы француз колонизаторлардан чуртуң болгаш чонунуң 90 амыг хууун хостап алган. Француз колонизаторлар хостуг чорукка ынак вьетнам улусту өлүр базарына 800 миллион амыг франкты чарыгдан, ыңчалаа-даа, олар күзөөн түңнелин чедип ал шыдаван.

Коммунист президент Хо Ши Мин баштаан Вьетнамың улус армиязы энжелекчилерин чедишкенин-биле чыл-ча шаап турар. Францияны «Монд» деп солуну «Хо Ши Минниң болгаш Зиаптың (Вьетнамың Улус армиязының Кол командылаачызы) күштери сөөлү айларын дүргүзүндө халдаш-кырга канчаар-даа аажок улуг шыдамырларды болган» деп минир журга таварышкан.

Француз колонизаторларга америк империалисттер чече-даа дуулааза, хостуг чорукка ынак вьетнам улус боттарының куданыңчыларны чаа шапнаш, ханыг демиселди чорудуп тургаш бодуң хостуг болгаш хамаарышпас чоруун чаалап алыр.

Англи колонизаторларга улар чедишкенин демиселди Бирмаң болгаш Малайяның улустары чорудуп турар. Бирмаң девисезиниң 60 хууу, чонун дөрт хууаарга үш хууу улустуң хостаан черинде чурттап турар болгаш ында коммунист Таки Тын-ту баштаан демократтыг казак тургустунган. Малайяның девисезиниң 75 хууу бо хүн Малайяның хосталгалыг улус армиязын контролонда турар. Англи шериглер колонизалдыг улустарың национал хосталгалыг шимчээшкенин базым шыдаван.

Империалист лагериниң чурттарының улустары ажылчы чоннарның бүгү делегей байырлалы Майның Бирин 1951 чылда аар берге байдалга уккурап турар. Америк-аңгы империалисттериниң агресстиң, бүгү делегейге чаа дайын кысыгынын политиказы капиталисттиң чурттары экономиканың аар кризисиниң мурнунга таварыштырган.

Американың Каттышкан Штаттарында үндүрүлгөр бо бюджет чылдында 8 катап, Англияда 4 катап, Францияда үндүрүлгөр дайын мурнундагы үе-биле дөмөйлөөр 30 катап улгаткан. Италияда үлетпүрдө аңылчы кижиниң бир айда шалыңы 27 муң кирге денчикип турар, а ортумак ө-бүлениң бир айда эңне 60 муң денчедиг чурталгазына 52—60 муң кир херек болуп турар. Титонун фашист дээрбечилериниң америк империалисттерге сарыканы Югославияда чурттакчылар аштан турар, аңыл-агың буступ дүжүп турар.

Ийи дугаар делегей дайынынң доозулганын соонда беш чартык чылдар эрткенде, капитализмниң чурттарында амыдырал чурталга денчелин кудулаашкыны, ажыл чок чоруктуң өзүшкүңү, үндүрүлгү болгаш массалыг хергелелдин бараанынын болгаш ашчөм бараанынын өртөөнү өзүшкүңү, полициянын өлүңчү чоруктары болгаш чаа дайыңа белеткелдериниң күштөлүшкени болуп турар. Чурталга бажыңарының, школаларының, эмнелге черлериниң тудуглары соңсап турар. АКШ-да харын-даа автомобильдин бүдүрүлгези 1951 чылда 25 хуу чедир кызыртыңан турар деп америк парламента медээлеп турар. Боттарының улустарының национал сонуургалыңа өскөрдүлгөр болган Барың Европаның чурттарының казактары чурттакчыларны аш-чөм барааны болгаш одалга-биле хандырылганы үргүлчү-ле кызырып турар.

Кореяда хан төгүшкүнүг дайын он ай иштинде үргүлдүлүп турар. Дембээр америк империалисттер Кореяда дайыңа дайын талазы-биле кандыг бир чедишкени чедип алыр дөш кызып турарлар. Бидыг-даа болза, корейин маадырлыг улустары, оон алдарлыг Улус Армиязы кыдат эки туракчыларын дуулаамчызы-биле кадыг дошкун тудушкунунарга интервенттерин чылга шыккан, оларның дриг күжүнүң болгаш техниказының чилчин үзүп, америк энжелекчилериниң шериглерини шиптирлик согушкун таварыштырганы белеткенип турар.

Генерал Макартурну Биракы Чоң чүктө дээди кол командылаачының эрге хүлээлгезинден чылдыр дугайында президентиниң дууламы болза, Кореяны болгаш Кыдатты энжелеп талазы-биле

Американың энжелекчи планының буступ дүшкенин дугайын херчилеп турар-дыр. Макартурнуң Кореяда ажыл чорудулазын бузар багы бустушкуну америк империалисттериниң делегейге тергилелди чаалап алыр бодал-биле хүрөөлөткөн согулазын чылгаш чок буступ дүжериң дугайында сүртөңчиг сагандыгы болуп.

«Бир эвес Англия болгаш Американың Каттышкан Штаттары Кыдаттың Улус казактың тайбың саланып шууг ойталап калптар болза, Кореяда дайын чүгге интервенттериниң аштырышкыны-биле дооступ болуп» — деп эш Сталинның медделгенин шынныгыга болгаш үндөңиниңге бүгү делегей бүзрэй бээр.

Азияның улустарын куданып базар политиказына улуг аштырышкына таварышпашан, америк-аңгы империалисттер боттарының кем буруулуг аңыл чорудулазын Европа девисезинде күштөлдүрүп турарлар. Ялта болгаш Потсдамны дугуржугалары Германияны шериг чепсөөн дүжүренип, тайбыңга ынакшылдыг демократтыг чагыс күрүне тургузарын негезин турбуза америк-аңгы империалисттер Германияны чарыктып быжытпал, Барың Германияны чепселеп турарлар, ССРЭ-ге болгаш улус демократия чурттарына улар плацдарм тургузарын оралдап турарлар.

Бидыг-даа болза, Барың Германияны чурттакчылары америк генералдарың холуңда шыдырап олгу болурун күзөвейи турарлар. Немец улус дайыны эвес, тайбыңны күзөп турарлар. Барың Германияны бүгү девисезинде митингилер, хуралдар болуп турар, ында аңылчынар, албан хаагчытар, интеллигенция Барың Германияны чепселээрине, чаа дайыңа улар шиптирлиг удурлаанышкынарың үндүрүп, Германияны чагыс кылырын негеп турарлар.

Делегейниң улустары 1951 чылдың Май Бирин тайбын дөш улустар аразының шимчээшкенин өзүп турар үеде уткуп турар. Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлениниң 1951 чылдың февральда болган бир дугаар сессиязы улустарың күзөл соруун илеретпашан, бүгү делегейниң кырыңа тайбыңны тургузар болгаш быжыдыр дөш демиселге чаа чаданы ажыдыр харымсалгалыг элөөн шиптирлерини хүлээп алган.

Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлени болза, тайбыңны тургузар дугайында кол харымсалгалыг болуп беш улуг күрүнелер ССРЭ, АКШ, Кыдат, Англия болгаш Франция оларың аразында Тайбынын Пактызын чарар дөш массалыг шимчээшкенин организастаар чоруктуң эң чууга болгаш бир дугаар ээлчегини согулазы кылдыр тургускан. Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлениниң шиптирлерини өзүгаар улустар аразының калбак бадылаашкыны чорудар, оон тодаргай согулазы болза, беш улуг күрүнелериниң аразында Тайбының Пактызын чарары болуп болгаш аңаа бүгү күрүнелерини аңыл-биле катыштырары болуп.

Атомнуг чепсетки хоругдар дугайында эртен чылмын беш чус ажык миллион кижиниң Стокгольм Кыйгынының аадаңга ат салган чоруу ашчөмчөшкенин улустар аразының күчүлүг кижү болдурган болгаш Кореяны девисезинде атомнуг бомбаны олтаар дөш, кем-буруулуг бодалыңдан ойталаарыңче америк империалисттерин албадан.

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүлениниң бүгү улустарың күчүлүг илередип турар Тайбының Пактызын чарар дугайында кыргыны Совет Эвилелиниң улустары бир үн-биле детинир. Совет кижилер улустар аразының өд документини бүдүрүлгениң чаа чедишкенин-биле, совет социалисттиң улуг Төрөөн чуртуңуң экономнуг болгаш мамгалал күчүзүн улам быжыдары-биле бадыткап турар.

Ам чериниң кандыг-даа талааларында улустар аразының тайбынын быжыдыр дөш демисел чорутпайн турар чер чок, ол болза, «Бир эвес улустар тай-

бынны тургузар херекти боттарының холуңга тудуп алгаш, эчигине чедир камгалар болза, тайбың хөзөөр турар болгаш быжыгар», дайыны чылдыр болуп дугайында эш Сталинның төөгүлүг айтышкынары боттандырып турары ол болуп.

1949 чылдың декабрының 20-де ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиуму эш Сталинның чеден хар харлааны-биле холбаштыр «Улустар аразында тайбының быжыклар дөш» деп улустар аразының Сталинчы шаңалын доктаадып тургускан, ону болза, чыл бүрдө «делегейниң найы-даа чуртта-рының хамаатыларыңа оларың политик, шажын-чүдүлгө болгаш сөөк-жазы талазы-биле ылгалы чокка дайын кысыкчыларыңа улар, тайбының быжыклар дөш демиселдиң херезинге шыгараңгай ачы-хаылазы дөш тышээр».

1951 чылдың апрельдин чаазында Москвага улустар аразының Сталинчы шаңалының дугайында Комитет тайбың дөш, улустарың аас-кежи дөш, сестери болгаш аңыл-херээ империалист лагерини чаа шаап турар, кижилер төрөлгөтениң келир чырык үези дөш демиселге ак-сеткилдиг күзөл чорукту бүгү кижилерини сырык катыштырып турар амыр дыш чок чеди демиселчилерини шаңнаан.

Тыва автономнуг областың ажылчы чоннары 1951 чылда ажылчы чоннарның бүгү делегей байырлалы Майның Бирин Совет Тываның улус аңыл-агың болгаш культуразын социалисттиң өзү-биле өдө тургузарының дугайында улуг чедишкенин уткуп турар.

Социалисттиң үлетпүр болгаш социалисттиң көдө аңыл-агың чедишкенин хөгжүп турар. Дыка хөй бүдүрүлгелерини коллективтери күрүне планынары үргүлчү амыр күсөдил турар болгаш үндүрер продукцияны шынарын бедидип, оон бот-өртөөн кудуларды дөш демиселди чорудуп турар.

Арат болгаш тарааның аңыл-агың ларың 62-ден ажык хууу колхозтарда катышкан. Көдө аңыл-агыңның механизасташкыны үргүлчү өзүп турар. Нитрииниң продуктулуг мал аңылды сайырап турар.

Чыл-бүрдө-ле школаларың, эмнелгелерин, культуру чырыдышкыны албан черлериниң четиңи калбарып турар. Совет Тываның ажылчы чоннарының материалдыг болгаш культурулук денели өзүп турар. Улус аңыл-агыңны бүгү адырларында болгаш национал хевирлиг, социалисттиң утка-шынарлыг культурада аңыл-агыңдарың болгаш тускай эртемилериниң национал каадырлары өзүп турар.

Совет Эвилелиниң чааа чоокта чаа тыва чогаалчы Салчак Тонага 1950 чылда парлаан «Араттың сөзү» деп тоожуу дөш Сталинчы шаңалдык лауреады деп бедик атты тывыскаан. «Араттың сөзү» бедил-биле үелөөн чорук, ССРЭ-ниң чүгге улуг эвес, харын биче-даа улустарының дүргөн болгаш бүгү талазы-биле хөгжүп турарыңа тодарган барымдазы болуп. «Совет кижилер болза, нацил бүрүзү — дөмөйлөө-улуг-даа болза, биче-даа болза, өскө нацияларда чок болгаш чүгге оң болуңга хамаарып шынар талазы-биле онза чүдөлдүг, боду тускай байдалдыг деп санап турар. Ол онза чүдөлдү болза, делегейниң культуразының нити эртинезинге нация бүрүзүнүң салышкыны болуп болгаш ону чечтелеп, ону байдып турар» деп эш Сталин чуугалаан.

Коммунист партияны, Совет казактың болгаш Сталинның бодунуң талазында бистиниң облызымыс дугайында онза сагыш салышкыныга Совет Тываның чоң кызыман күш-ажылы-биле харыллап турар болгаш оон-биле бистиниң совет социалисттиң улуг Төрөөн чуртувустуң күчү-шылдын улам быжыдырының херезинге бодунуң үлүүн салып турар.

Библиотека биле массаның харылзаазы

Каа-Хем районнуң төвү Сарыг-Септе район библиотеказы бодунуң масса-биле харылзааны чыл бүрдө улам калбарып турар 1950 чылда 82 номчукчулуг турган болза, 1951 чылда оларның саны 820 четкен.

«Ажылчы канчаңаг массага ол кире чоок аларганы» деп библиотека эргелекчи Зинаида Авакумова Ромалык айттырарга: «Ажылчы чоңа эпит ээлдек, чоок болгаш кээп турар номчукчу бүрүзүңге библиотекада кандай-кандыг чаа чогаалдар келгенин баш дууду дыйнадып, тус-тус чогаалдар дугайында оларның ортузунга номчулга конференцияларын хөй-биле организастап, чогаалдарың делегелериниң чер болганына чорудуп келгенин-биле улуг-даа, бичи-даа назылыг номчукчуларын библиотекага ынакшылды улгадып, саны ол кире көвүдөөн» деп чуугалап олурар.

Номчукчуларын аразында хөй-хөй чогаалдарын номчуп турар идеялиги эштер хөй. Ылаңгыя МТС таңымылчы 70 чыгам харыг Григорий Адамович Шульс ирей Павликович «Аас-ке-кинниң», Полевойнуң «Езулук кижилер дугайында тоожуу», Бубенковтуң «Каң кадынның», Н. Островскийниң «Каң каначап катканы», «Шуурганнарның тортуңгези» деп номнарын, Чеховтуң шиптиртен чогаалдарын болгаш өскө-лерин-даа номчаан. База «Октябрь 14 кырк ою» колхозтуң колхозчуу 65 харыг Александр Яковлевна Потылицина Лев Толстойнуң «Воскресенье» деп чогаалын Бабаевскийниң «Алдын шилдистин бабалары» деп номун, Шиптоз, тун «Пугачев» деп чогаалын номчуп дооскан.

Сарыг-Сеп школаның 4-кү класының тергини эки өөреникчи П. Тыртый-болдуң номчаан чогаалдарының саны безин бидинмес алган. Ол район библиотеказында эртен чылдың сентябрь 1-ден эгелен амга чедир безин 75 номчу ап номчаан. Оларнын аразы-

Совет Тываның ажылчы чоннарының мурнунда улуг болгаш харымсалгалыг сорулгалар турар: үлетпүрнү чүткүлдү-биле үргүлчү калбартыр, бүдүрүлгелериниң ажылын энжиктер, Келир чоокку үеде арат болгаш тарааның аңыл-агыңларын коллективизастаар чорукту доозары, көшкүнү арат чоңу сууржуг байдалче шилчидери, колхоз суурларын, ылгангы колхозтарын бүдүрүлгезин, культуру-амыдыралдык оран-бажыңдарын болгаш колхозчуларга чурталга бажыңдарын тудар чорукту калбартыры эргежок чууга.

Чоннуг бижип билбес болгаш биче билер чоруун узутнаар ажылды дөшээр херек, ыңчангаш Совет Тываны калба-биле бижик билериниң облызы болдулар, ол болза, улус аңыл-агыңны бүгү адырларын моон соңгаар хөгжүдериниң болгаш быжыдырының херезинге улуг базым болуп.

Совет Тываның ажылчы чоннарының чууга сор

Делегей байдалының допчулалы

ТАЙБЫН ДЭЭШ УЛУГ ПОХОД

Улустарың тайбың дээш чаагай демисели бодунуң хөгжүдөзүнүн чаа чадзынча кирген. Беш улуг күрүнелериниң аразына Тайбыңның Пактызын чар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырынын адаанга ат салышкынарнын чылдазы эгелзэн. Тайбың дээш бодунуң хемчээлиниң талазы-биле каян-даа көстүп көрбөзүн улуг поход эгелзэн.

Делегейниң айыл чок чоруун хандары дээш кол харысалганы улуг күрүнелер боттарына алырлар. Оларны аразына дугуржуганы чедип алыры дээрге делегейниң эң чугула айтыргыларын шийтирилээриниң дугуруу ол болур. Ычангаш Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң шийтирилери чер болганына-ла улустарың эң идекпейлиг деткимчезинге ужуражып турганар. Ооң-биле кады улустар, амгы делегей байдалын ханызы-биле бил турарын база илереткенер.

Тайбың дээш эгелзэн поход канчаар-даа аажок улуг хемчээлдиг болуп турар. Ол поход капиталисттик чурттарын болгаш Азиянык хамаарылгалык чурттарын хеме алган.

Тайбыңның пактызының дугайында кыйгырынг адаанга ат салышкынарнын чылдазы Австрияда, Норвегияда, Данияда, Швецияда, Мексикада, Иранда, Индияда, шагда-ла чоруп турар. Бүгү улустуң ол бадылашкынын чорудулганын дугайында баштайгы медээлер тайбың дээш тулушукун фронтунуң медээлери дег чагыланып турарлар.

Апрель 6-да Австрияга тайбыңның пактызының дугайында кыйгырынг адаанга 463 муң кижи ат салган.

Норвегияга тайбыңның пактызы дээш чоңунуң эң-не янзы-бүрү кезектериниң төлөөлекчилери бадылашкынын бергенер. Оларны аразында премьер-министр турган Хорнарейд, профессор Брокман, шажыны Хорбанк, чогаалчы Борген олар бар.

Швецияга тайбыңның пактызы дээш ат салышкынарнын чылдазын «чоңжүргү херезженериниң эвилели» деп тайбың камгалалының чер-чер номиттерин, «Кларг» деп депшигелиг студентилер нийтители чедикшигиниң чорудуп турар.

Иранда тайбың таламчыларының нийтители апрель 1-де-ле 100 муң ат салышкынарнын чыып алган.

Индияда ат салышкынарнын чылдазы Барын Бенгалияда, Чоон Пенджабат, Бихарда, Хайдербадта чедикшигиниң чоруп турар.

Тайбың дээш чаа походка белетке Францида, Италияда, Англияда, Барын Германияда, Канадада калбарган. Тайбың дээш демисел Американык Кытышкан Штаттарының империализмин уязынч бодунда база өзүп турар. Барын Европа чурттарында хөй ажалчы массалар америк агрессорга шийтирилги харынын берип турар. Олар боттарының күштерин мобилизастап, тайбың амдылар дээш демиселге чангыс эвин быжыглап турарлар. Тайбың таламчыларының шимчээшкениниң массалык баазы үзүктел чокка калбарып, дайын кысыкчыларының кем-буруулуг дээрбечилерин башкалары улам-на дегереп турар.

Соңгу-атлантик блогуңе ниңр тыртыра берген чурттарын чоңу тайбыңның дайынарнын шыңгырап турар хоралакчы ажал-чорудулганын көсү.

лең үлгедилеринге хүнүн-не тазаржып турар.

Барын-герман «күрүне» катап чепселгери дүргедир дээш америк шериглериниң Европада штаб-квартиразы—Барын Германияга база катал чоруунуң Эйзенхауэр күззөн. Соңгу-атлантик блогуң металлург-хемурда баазазын тургузарының планы—«Шуман планы» боттандырынга киржир дээш, ол күрүнең «кандлери» деп аттыг Аденауэр Парижге чорупкан. Эйзенхауэрниң эң чоок таламчызы, амгы үеде бодун «12 нацияларын айбычызы» кылдыр адап турар англи фельдмаршал Монтгомери агрессчи дайын эвилелиниң соңгу кеззэн таварты таламчы чорукка айтканган. Ооң дугайын «Фрихтен» деп норвег солунчу демделгенин болза, Монтгомери адаа «эң чаа америк дужаалдар» күрседир дээш.

Ындыг дужаалдарны эдербишаан, Анри Кейнж француз чааза Францианың девискэринге Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ажал-чорудулганын хоруур дугайында демократияга удур декрет үндүргөн, а Англиянык сакминистри Гейтскелл общиналар палазанынче дайын-биле аш-чуттун чаа бюджетиниң төлөвилелин кириңер.

Тайбыңның камгалалының чангыс сеткил-биле көдүрлүп үнгөн улустарын шийтирилги күзелинге агрессорлар чер болганына-ла үскүлежип турарлар.

Тайбыңның лагериниң санап четпес күштериниң дугайында сагындырып турар, дайын кысыкчыларына сүргенчиг сагындырып болза, тайбыңның пактызының кыйгырынг адаанга улус демократиязының чурттарында ат салышкынарнын чылдазының калбарышкыны болур-дур.

«Кыйгырыгга ат салыры дээрге, аяксеткилдиг патриотчу бүрүзүнүң херез, тайбың дээш бүгү демиселчилериниң чугула хүлээлгези болур» деп «Ада чурт фронтуну» дээр болур солун меделзэн. Ол хүлээлгени күрседиринче Польшада, Чехословакияда, Венгрияда, Румынияда, Болгарияда, Албанияда хөй миллион кижилик аяк эгелзеп кириңер. Тайбыңның пактызы дээш кампанияны Май 1-ниң байырлалына белетке-биле, социалисттик чарыттын чаа көдүрүшкүнү-биле катыштырышаан, олар болза, боттарының тайбыңге күз-дел-соруун дадыктырып, боттарының төрөөн чуртунуң хамаарышпас чорунуң үндөинерин быжыглап турарлар.

ФРАНЦИЯДА РЕАКСЫЛЫГ

«РЕФОРМА»
Францианың президентизи Венсан Ориоль Вашингтонга Трумэнни элзэн бүзүрүктелгезиниң соонда Анри Кейнж чааза Вашингтонга бараалгаарына таарыштыр бодунуң президентизиниң сөстөрүн херек кырынга быжыглаарынче далажы берген.

Национал хурал болза, соңгудандың чаа хоойлу төлөвилелин хүлээп алган. Ол хоойлу төлөвилели дээрге, херек кырында Францияда бүгү-ниити соңгудула эргезин чок кылып узуткаары, коммунисттик партияны чок кыллары, национал хуралды америк империалистериниң дыңангыр чепсээ кылдыр хуулдулары ол болур-дур.

Демократияга удур ол хемчегни боттандырып Вашингтонда шагда-ла чедикпейи манат турарлар. Францида америк элчин Давид Брюс болза, реаксылык партиялар «боттарының кызы эр-

ге-аяктырын коммунизм-биле демиселдиң ниити херезге чагытырарын» негез болгаш «соңгудула эргезиниң ол реформазын дүрген боттандырып АКШ-тың чазаның күзеп турарын» демделзэн.

Апрель 5-те национал хурал болза, соңгудандың чаа хоойлууну хүлээп алган болгаш ону парламентиниң ийи дугаар палазанына, азы республика чөвүлелинге бадыладыры-биле шилчидип берген.

Чаа хоойлууну өзугаар алырга кандыг бир партия азы партиялар блогу соңгудула округунга бадылашкынарнын хөй кезин чыып алыр болза, олар ол-ла округунуң талазы-биле депутаттарын бүгү мандаттарын база алыр ужурулуг. Ычангаш коммунисттик партия кандыг бир округка бадылашкынарнын 49 хуузу чыып алган национал хуралга чангыс-даа олут албас болур-дур, а коммунисттик партияга удур соңгудула блогуңда катыжып турар реаксылык партиялар болза, ол-ла округунуң талазы-биле бүгү мандаттарын аразына улежип алыр алаар.

Ол хире реаксылыг соңгудула хоойлуун «тажы-президент» Луи Наполеон безин бодунуң үезинде шийтирилээрин дидимейи турган. 1852 чылда күрүне эргилдизиниң соонда Наполеон III деп ат-биле хаан ширээзин алкан, 1848 чылда болган февраль революциязының соолдунде Францияга тургустунган бүгүниң дорт соңгудула эргезинче холуң арнырын ол дидимзэн.

Ычталза-даа Францианың амгы чагырыкчылары ыччан хааннап турган чагырыкчыдан безин артык болу берген-дир. Олар болза, чаа чагырыкчы дег Голльдиң мурнуңа ооң-биле орунтуу улам-на аштап бербишаан, демократияга удур соңгудула системазы тургузарынче кириңер.

Де Голль болза, чагырыкчының ролинге белен болуп турарын бодунуң америк элзериңге безин сагындырып турар. «Конституцияны ханызы-биле өскерттириң» эргезик чугулазының дугайында де Голль чоокта чаа чүве чугаалаан.

Францианың чагырыкчы бөлүктери боттарының чедип алган «тиилгезин» быжыг эвес болгаш үр эвес деп санап турарлар. Ычангаш олар апрель 5-те болган бадылашкынын түр чедип-шинин быжыглаарын далажып турарлар. Клейнж чааза болза, октябрын орнунга июньде парламентиге хуусаа бетинде соңгудулар чорударын негеп турар, оон ыңай Клей, бир эвес бодунуң ол негелдизи хүлээп алдымас болза, албан-хүлээлгезинден дужуп, чазактың чаа кризисин үндүрери-биле кыжанып турар.

Сөөлгү сөс улустуу болур. Францида реакцияга удур ажалчы чоңарнын демисели күштөлип турар. Массалык ажал соксадышкынарны болуп турар. Шеригчдалай арсеналдарының ажалчыныры, Ла-Паллистер төкерлери, Лотарингиянык шахтерлары ажалын соксадып турар. Ажалчыны агыткыч чангыс өви быжыгып турар. Тараа, тайбың база хосталга дээш демисел бүгү улусту чыныгарык болуп турар. Коммунисттик партиянык массаларга саялдыр болгаш алдары өзүп турар.

«Францианың күчү-шыдалы дээрге тайбың дээш демиселге катышкан хөй миллион французтар болур-дур» деп «Либерассон» солун биззэн.

В. ЛИНЕЦКИЙ.

Тайбыңның делегей шаңналдарын тывыскан

ПРАГА. Апрель 17-де Прагада тайбыңның Делегей шаңналдарының чехословак лауреаттарына ук шаңналдарын өөрүшкүлөдиг байдал-биле тывыскан. Ол өөрүшкүлөдиг байырлагга Чехословакиянык политиктиг болгаш хөй-ниитиниң көсүк ажалдакчылары, чогаалчылар, композиторлар, чуручулар, эртемниң төлөөлекчилери киришкен.

Президиумде Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң бюрозунуң кижигүнери — совет чогаалчы И. Эрзенбург, Карлова университетиниң ректору М. Карковский, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретары — Эми Сяо база Гуляев, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кижигүну Луи Арагон болгаш Годинова-Спурна.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң даасканы-биле хуралды А. Годинова-Спурна ажыкташ, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретари Эми Сяога сөс берген. Кыска чугаазына Эми Сяо тайбың дээш чүс-чүс миллион демиселчилериниң мурнундан тайбыңнык Делегей шаңналдарының лауреаттарына изиг өөрүшкүлөдиг оларнын биззэн чогаалдары дээш илереткен. Тайбыңнык Делегей шаңналдарын тывыскан чорук болза дайынны ажал тылээр болгаш ажал тылээр турар эргаларык, тайбыңнык күштериниң көстүп көрбөзүн өзүлдезиниң херезини болуп турар.

Улустар аразына делегейниң Сталинчы шаңналдарының лауреаттарының дугайында польша солуннарың бижип турары

ВАРШАВА. Польша улус улустар аразына делегейниң Сталинчы шаңналдары-биле шаңналканарга, тайбың дээш ачы-хавыялыг демиселчилерге байыр чедирип турар.

Политиктиг үзөл-бодалы-даа, шажын чүдүлгези-даа, оларнык националы-даа, хамаатызы-даа эвес, харын тайбыңнык быжыглаарының улуг херезинге алдар-чыяазы шаңналдарыны тыпсырынга карачангыс барымдаа болган деп «Июльск вольности» солун бижип турар. Тайбың дээш демисел кайда чоруп турарыл, ында кай-даа база каяа-даа оларнык үнери чагыланып турар, бүгү кижи төрөлгөн оларны бил-ир болгаш хүндүлээр кижилер делегейниң Сталинчы шаңналдарын алган.

(СЭТА)

Улустар аразына тайбың база найыралды быжыглаары дээш Даниянык компартиязының кыйгыры

КОПЕНГАГЕН. Май бирниң өгмү болур байырын таварыштыр Даниянык коммунисттик партиязының күссөкчи комитеди ажалчы чоңарга кыйгыры үндүргөн. Май бирниң байырлалы болза, делегейниң чаа дайынының белеткелинге удур тайбыңны камгалал алыры дээш демиселдиң лоузуңун ача-биле эртер ужурулуг деп кыйгырыгга демделген турар.

«Данияда дайынга белеткелдиң политиказының уруктарын билип турар бис. Атлантик эвилелиниң генералдары, адмиралдары, дипломаттары болгаш «эксперттери» Атлантик пактызын деткип турар политиктиг ажалдакчыларының чашпаачы дузалыкчызы-биле бистик чуртувусту туразында аажылап турарлар. Канчаар-даа аажок улуг хемчээлдердиң дайын белеткелдери Дания америк шериг лагерин кылдыр хуулдулар деп турар.

Аар үндүрүлгөр-биле чоңу үптөл, өрткөттери соксаал чоңка бедидип, амдылар деңгелин кудулатпышаан, дайыннык политиказы дээш чоңу со-гурүүр кылдыр албадаттарын күзеп турарлар деп кыйгырыгга айтып турар.

Дайын белеткелиниң ол политиказына удур демиселди күштөлдөрүнче ажалчы чоңарны компартиянык күссөкчиге кыйгырып турар. Чоңуң эрге-ажыктары өскериниң өзү-биле сарыпкан барын үзедиг социал-демократтык чарыкчыларга удур демиселге, тайбыңны камгалал алыры дээш демиселге сырый катыжарын, Совет Эвилелиниң, Кыдат улус республиканың, АКШ-тың, Англиянык болгаш Францианык аразына Тайбыңнык Пактызын чар дугайында чугаалажышкынарны чорударының дугайында улус массаларнык негелдери дегнип, милитаризацияга удур, үндүрүлгөр биле өрткөтөр өзүлдезинге удур демиселчилерге коммунистерни, социал-демократтарны болгаш партия кижигүнү эвес ажалчыларны күссөкчиге кыйгырып турар.

Кыйгырыгың түңнелинде компартиянык күссөкчиге мындыг лоузуңарны долгандыр сырый катыжарынче дания улусту мынчаар кыйгырып турар: «Барын Германияны катап боо-чепселгезинге удурланышкыны», «Быжыг тайбың дээш демиселге бүгү улустар-биле найырал болгаш сатыш-сеткил катыжышкыны дээш», «Американыклар Даниядан үнүп чоруннар!», «Тайбың дээш демисел дегерезин!», «Социализм дегерезин!».

(СЭТА)

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командьялының дындыды

ПХЕНЬЯН. Кореянык улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командьялының апрель 20-де медээлээни болза:

Англи-америк эжелекчи шериглер дириг күжүңге болгаш техниказынга чидирилгере таварыша-даа, 38 параллелден соңгу чүкче шимчээрив үргүчү-лөвишаан, фронтунуң тус-тус участоктарына 38 параллелдиң соңгу талазынче 25 километрге бурунгарлааннар.

Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачы отрядтар-биле кады камгалалдык тулушукунуларын чорударын үргүчүлөп турар. Төп фронтта апрель 19-та дайыннык 3 самолёттары аңдара атырган. (СЭТА)

Кореяда америк эжелекчилерин араатанзыг чоруктары

ПЕКИН. Сивьюа агентилелиниң Кореяда тускай корреспондентизиниң медээлел турары болза, америк эжелекчилерниң өлүрүп чок кылганы—10 муң корейлерниң өлүг сөөктерин Хамхын чоогунда хем эринде отагталышкы чыдып турар.

Ол коргунуч чорук болза, американын Хамхындан үндүр сыгырган соолдунде билдинген, эркен кышык массалык хыдышкының херезини болуп турар. Американын ол суурдан үнүп чоруп тургаш 120 муң корейлерни кады үнүп чорурунче күш-биле албаданнар. Эжелекчилер муң-муң кижилерин өлүгге болгаш дириге пароход кырындан дужур отагталышканнар.

Сири (Суачон уезд) деп улуг эвес суурга, американын болгаш лисыманчылар ол суурдан үндүр сыгыргыкче чедир, бунар бак араатанзыг чоруктары кылганнар. Күш-ажыкчы партиянык кижигүн Чун Чан Хону американын тудуп багыршаан болгаш ону чартык өлүмге чедир өттеп эриңдөөнөр. Ооң чүве чугааларын күш-биле албадап чадап кааш, Чун Чан Хонуң думчуңче чиде дийрини өтүр иткш, сууру долгандыр ону чедери оң кай-дайына албадап дужаганнар. Ооң соолдунде каш хонганда американын Чун Чан Хону болап кааннар.

Чунчу уездинге агрессорлар 1800 кишини өлүргөн, оон иштинде 529 херезженер болгаш 340 ажалчы бичи уруглар бар. Олар херезженерни күштеп турганнар болгаш ол уездиниң 41 муң чурттакчылары ис чокка чыткен.

Танчун уездиниң Сидонри сууржугаына араатанзыг күштеп, эриңдөөнери соонда американын 21 херезженерни өлүргөн.

Чуанри деп өске бир бичи суурга 20 бичи уруглар болгаш эмг эмер уругларын 6 ажалчы херезженер уруглар хонуга тудуп тура өлүрткенер. Ол суурнуң 200 чурттакчыларын 72-и өлүрткен.

Исанриге американын чурттакчыларга көзүлдүр-ле саатыг ийн херезженни хилиңчент өлүргөнөр. Ол-ла чурттакчыларынк пунктуга нандыг-даа буруу чок тайбың хөй-хөй чурттакчылары америк эжелекчилер араатанзыгы-биле хилиңчент өлүргөнөр. (СЭТА)

Фин фашистерни Кореяге чорудуп турар

ХЕЛЬСИНКИ. Кореяда америк интервенцияга кириштирери-биле финиери чыып чорудуп турарының дугайында чамдык чаа фактылары демократтыг парлагга бюрозу медээлел турар.

Парлагга бюрозунуң айтып турары-биле алырга, чылдадың төвү Хельсинкиде туруп турар болгаш оң четкилери бүгү чуртту шыва алган. Ол херезин кедерге американын фин политикчилер-биле кады даштыны бир улуг күрүнең Финляндияда элчин чериниң ажалдакчылары үлгедип турар.

Парлагга бюрозунуң медээлел турары-биле алырга, ол чыып чорудуп турар кижилерге хөй хээли берип турар. Чижээ, Тамперден келген бир ужудукчу офицерге америк империалистериниң талазына туруп алгаш Кореяга удур чаалжыг дугайында чепсээрлин берген дээш 100 муң фин марканы хээлиге берген болгаш моон соңгаар ай санында 150 муң марканы үргүчүлөп бээр болган.

Парлагга бюрозунуң дамчыдып турары болза, Хельсинкиден Стокгольм таварып Кореяге 20 финиер чорупкан оларнык ийизин полицияжилер.

Делегейниң ийн дугаар дайынының үезинде гитлерни СС шеригниң албанына чоран финиер Кореяге чорур дугайында онза идекпейип турар. Кореяге хөй хөлөзиленикчилер чыып чорудуп турар хоойлуга удур ол фактыларны полиция эрге-чагыралары көрүп турза-даа, ону соксадыр дугайында нандыг-даа хемчег албайн турарын парлагга бюрозу онзаалап демделеп турар. (СЭТА)

Польшада улус ажал-агыйның планының күсселдизиниң түңнелдери

ВАРШАВА. Польшаның экономик планнашкын талазы-биле күрүне комиссиязы 1951 чылдың бирги кварталында улус ажал-агыйның планының күсселдизиниң түңнелдериниң дугайында дындадыгың парлаан.

Дындадыгга чугаалап турары болза, 1951 чылдың бирги кварталында улус ажал-агыйның планы чедип-шинини-биле күсселдизин. Бирги квартал болза, продукциянык бот-өртзөңдү чингелдизи болгаш социалисттик чылдадың улугтарышкыны дээш демиселдиң күштелишкенин херечилеп турар.

Социалисттик үлетпүрүнүң бүдүрүлгө планы баштайгы бердинген сан өзугаар алырга, продукциянык өртзөңдү талазы-биле 101 хууга күсселдизин; ол үлетпүрүнүң продукциязының өртзөң 1950 чылдың бирги кварталының деңгелинде 26 хуу өскөн.

Нийтлештирген монжак-тудуунуң бүдүрүлгелериниң бүдүрүлгө планы өртөк талазы-биле 107 хуу күсселдизин.

Бүгү көдөз ажал-агыйларда транспорт

ларнын саны марттың 31-ге чедир 28,2 муң чедип турар, чок болза 1950 чылдың төңтүзүнде турган тракторларнын санының деңгелинде 9 хуу көвей өскөн.

1951 чылдың бирги кварталында транспорттуң бүгү хевирлеринге барааннар сөөртүлгези 1950 чылдың бирги кварталында деңгелден 15 хуу көвей өскөн.

Янзы-бүрү бараан (күрүнең кооперативтиг болгаш хуу) салгыларының хемчөөл саны эртен чылдың ол-ла үезиниң деңгелинде 14 хуу көвей өскөн. Кол чугула барааннарнык делгелгезиниң ажалы дыкка экижзэн.

1951 чылдың бирги кварталында социалисттик үлетпүрлерде ажалдап турар ажалчыныарнык санының өзүлдези улуг хемчээлдиг болуп турар. Үлетпүрлерниң ажалчыныарнык саны баштайгы бердинген сан өзугаар алырга, эртен чылдың бирги кварталының деңгелинде 8 хуу көвей өскөн, күш-ажалдык бүдүрүчүлү 13 хуу хөй өскөн.

Көдөз кинотеатрларының саны эртен чылдың бирги кварталында деңгелден 8 катап хөй өскөн. Радиоуктан суурларнын саны эртен чылдың деңгелинде 14 хуу хөй өскөн.

Ажалчы чоңуң дыштанылганы, кыдык камгалалын организастап, социал болгаш культуранык албан черлерин калбартырынга күрүнеден үндүрүп турар чарыгдалдар дык улгаткан. (СЭТА)

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кзыл Шетиникин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалык редакторунуң 3—82; харысалгалык редакторунуң оралакчызының, культура, литература болгаш уран-чүүл видистериниң—3—88; харысалгалык секретарының, пропаганда болгаш агитация, көдөз ажал-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа калдистериниң—3—88; иштин а информация, бухгалтериянык—3—85.